

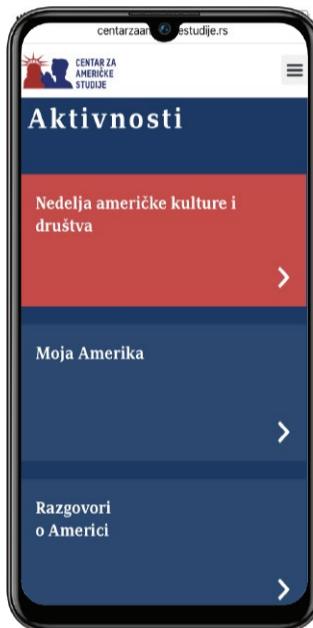
Vesti

Vodič kroz vebajt Centra za američke studije

Na proslavi petog rođendana Centra za američke studije, 27. decembra 2023. lansiran je vebajt Centra: <https://centarzaamerickestudije.rs>.

U vezi sa tim, u januarskom broju Newslettera želeli smo kratko da vas provedemo kroz njegov sadržaj.

Na početnoj strani vebaista možete pronaći poslednje vesti o najnovijim dešavanjima i aktivnostima Centra za američke studije.

U daljem odeljku vebaista detaljno su prikazane sve aktivnosti i događaji koje Centar za američke studije priređuje tokom akademske godine: Nedelja američke kulture i društva, Moja Amerika, Razgovori o Americi, zatim različita predavanja i tribine, kao i vebinari i seminari za nastavnike.

Pored toga, na vebaistu možete preuzeti naše publikacije kao što su katalog „Jugoslovensko-američki odnosi kroz foto-objektiv“ i dva priručnika za nastavnike „Američka istorija u učionici: američki uticaji na popularnu kulturu i svakodnevnicu u Srbiji (1918-1941)“ i „Američka istorija u učionici: amerikanizacija Srbije u hladnom ratu“. Na vebaistu možete pronaći i arhiv našeg Newslettera, od prvog broja decembra 2019. godine, pa sve do ovog sadašnjeg.

I za sam kraj, blog koji se nalazi na vebaistu predstavlja jednu novu platformu Centra za američke studije gde će biti objavljivani tekstovi saradnika i prijatelja Centra. Prvi tekst na našem blogu objavio je Aleksej Kišjuhas, sociolog i vanredni profesor na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, pod naslovom „[Svi smo mi Amerikanci](#)“.

In memoriam – Denis Kolundžija (1972-2024)

Centar za američke studije se, uz iskreno saučešće porodici, opršta od svog dragog prijatelja i saradnika Denisa Kolundžije. Denis će ostati upamćen po principijelnosti i strasti sa kojom je obavljao novinarski poziv više od četvrt veka. Svojim neumornim radom je zadužio Cenzolovku, Autonomiju, VOICE, BIRN, Newsweek Srbija, Vreme, i druge medejske kuće na lokalnom, pokrajinskom i nacionalnom nivou.

Zadužio je i američke studije u Srbiji. Svoje fascinantno, duboko i široko znanje o američkoj političkoj sceni delio je, u saradnji sa našim Centrom, široj domaćoj publici. Kao ekspert za američke izbore, sarađivao je sa Centrom za studije SAD na Fakultetu političkih nauka. Denisova energija i znanje ostaće neumrli impuls koji će nastaviti da nas inspiriše da američko društvo, istoriju i politiku izučavamo temeljno, i koji će nas vечно podsećati na njega i njegovo delo.

Počivao u miru.

Volja naroda

Nova 2024. godina u Sjedinjenim Državama je ujedno i godina predsedničkih izbora. Prva polovina godine posvećena je unutarstranačkim izborima, koji služe kao uvertira za nacionalne konvencije Demokratske i Republikanske stranke. Na konvencijama će biti ozvaničeni kandidati koji će odmeriti snage prvog utorka u novembru, nakon čega ćemo, najverovatnije, znati ko će voditi SAD u naredne četiri godine. No, od početka američkog demokratskog eksperimenta, izbori su bili više od prostog glasanja za omiljenog kandidata. Zbog toga, osvrnućemo se na dve umetničke predstave američkih izbora. Jedna od njih predstavlja izbore u 19. veku, dok druga upozorava na opasnosti koje postoje u našoj savremenosti.

Najpre, osvrnimo se na sliku „Okružni izbori“ („The County Election“, 1852) Džordža Kejleba Bingama. Ona je, na mnogo načina, više simbolički nego bukvalni prikaz američke devetnaestovekovne demokratije u praksi. Na njoj su prikazani ljudi okupljeni ispred birališta. Demokratičnost društva simbolizuje rasprava između trgovaca i radnika, koje razlikujemo na osnovu stila odevanja. Na biralištu vidimo raznolike glasače – veterane revolucije, emigrante, pijanice. Svi oni, bez obzira na sopstvene manjkavosti, učestvuju u procesu iskazivanja narodne volje. Sam slikar, Bingham, zastupao je načelo demokratije i u političkoj arenii Misurija i na bojnom polju tokom Građanskog rata. Jedan je od najzaslužnijih što se njegova država nije priklonila Konfederaciji. Njegova slika danas podseća i na prednosti i na manjkavosti američkih izbora sredinom veka. Glasali su svi, ali samo ako su bili beli muškarci.

Gotovo dva veka nakon Bingamove slike, politička napetost u Sjedinjenim Državama, posebno vidljiva nakon šestojanuarskog upada u Kapitol 2021. godine, daje američkom izbornom procesu potpuno drugačiju notu u odnosu na izbore prošlog i pretprešlog veka. Serija čija je postava nagrađena ovogodišnjim Zlatnim globusima i

▲ Džordž Kejleb Bingham, „Okružni izbori“, 1854.

▲ Kadar iz serije „Naslednici“, 2023.

Emijima, „Naslednici“ („Succession“), u svojoj 37. epizodi „Amerika odlučuje“ („America Decides, 2023) izvrsno je predstavila kako izgleda izborna noć, iza zavese, u jednom američkom medijskom gigantu.

U epizodi, američki narod bira između demokrate Himeneza i fašisoidnog republikanca Menkena. Troje naslednika balansira između svojih političkih stavova i interesa sopstvene medijske kuće koja je dominantna na američkoj desnici. Bez otkrivanja kraja serije koja je nedavno okončana, možemo da zaključimo da epizoda poručuje da su u savremenom svetu mediji i kontrola informacija ponekad važniji od institucionalnih i pravnih procedura tokom i nakon izbora.

Videli smo da složeni proces koji prethodi izboru američkog predsednika inspiriše umetnost već vekovima. Uprkos tome što Bingham i „Naslednici“ predstavljaju vremenski i tehnološki udaljene izbore, neke značajne teme su im zajedničke. Naime, konstanta demokratije na koju oba umetnička dela upozoravaju je njena krhkost, koja poziva na budnost protiv manipulacije i zloupotreba.

Katarina Beširević

„Noć u Floridi“

Februar je u Kraljevini Jugoslaviji bio mesec s kojim je počinjala sezona balova. Neretko su balovi bili tematski, pa je tako 12. februara 1930. priređena „Noć u Holivudu“ u Umetničkom paviljonu udruženja „Cvijeta Zuzorić“, o čemu smo i pisali u jednom od prethodnih brojeva **Newslettera**. Godinu dana kasnije, Beogradski univerzitetski sportski klub (BUSK) organizovao je još jedan (masken)bal inspirisan američkom kulturom, ali sa istočne obale – tema je bila „Noć u Floridi“.

Dok je u Beogradu najverovatnije padao sneg, kako možemo videti iz vremenske prognoze za 14. februar 1931., u sali BUSK-a od devet i trideset časova uveče otvoren je bal pod maskama koji je trebalo da dočara „sliku daleke sunčane Floride“. Čitaoci dnevnih listova obavešteni su pred sam događaj da se u Beogradskom univerzitetskom klubu neće održati

običajeni matine, već da ih čeka „jedan od najuspelijih i najoriginalnijih [balova] u sezoni“. Prema izveštavanju „Pravde“, događaj je održan u „veoma ukusno dekorisanoj“ sali sa velikim brojem posetilaca u kostimima, a nagrade za najbolje maske dodeljene su nakon ponoći. Nagrada za najbolji muški kostim pripala je Amerikancu Karlu Kilcu, dok je nagradu za najbolji ženski kostim osvojila „g-đica M. Janković sa kostimom Meksikanke“, a na drugom i trećem mestu pratile su je žena maskirana u Španjolku i „povećana beba sa dadiljom“. Neizbežno je primetiti, ako pogledamo pobedničke kostime, da su Jugoslovenke zamišljale građanke Floride pre svega kao Hispanoamerikanke.

У суботу, 14. фебруара, посне подне неће бити уобичајеног матина за бал због доварашавања припрема за бал под маскама „Ноћ у Флориди“.

„Ноћ у Флориди“. — Београдски унинрзитетски спорт клуб дојрило је своје припреме за велики студентски бал „Ноћ у Флориди“, који је вечерас. Почетак: у 0.30 часова. Улазнице се могу добити, уз издавницу, у току дана у канцеларији клуба, Попенкареова 21 (у стопонице), а и увече на благајни. Улазна цена: 30 динара. Исто тако могу се у току дана, до шест часова увече, добити и позивнице у купској канцеларији. Судећи према припремама и интересовању овај бал ће бити један од најуспелijih и најоригиналijih у сезони. Нарочити жири доделиће врло лепе награде најлепшим и најоригиналним маскама.

▲ „Politika“,
14. februar 1931.

▲ Razglednica sa Floride, 1930-1945
Izvor: Digital Commonwealth,
Boston Public Library

Kokakolizacija Jugoslavije

Pored Mekdonalda i farmerki, najpoznatiji američki proizvod koji je osvojio svetsko tržište bez ikakve dileme bila je koka-kola.

U „Večernjim novostima“, 12. oktobra 1968. objavljen je tekst pod naslovom „Od danas i na našem tržištu u svetu poznata koka-kola“, kojim je najavljen da će od tog trenutka koka-kola biti točena i u Beogradu. Dolazak koka-kole s nestrpljenjem je iščekivan, pogotovo ako se uzme u obzir da je Bugarska bila prva socijalistička država na čije tržište je dospelo ovo piće, uprkos činjenici da je Jugoslavija bila ta koja je šezdesetih uveliko bila pod uticajima američke kulture.

Godinu dana pre dolaska koka-kole u Jugoslaviju, u „Ilustrovanoj politici“ objavljen je članak „Šta se krije u flašici?“, ispunjen dozom skepse prema tajnom receptu ovog pića. Tekst je prenosio i kritiku potrošačkog društva koje koka-kola simbolizuje: „Zahvaljujući bučnoj reklami i nekoj

„Večernje novosti“,
▼ 12. oktobar 1968.

„Ilustrovana politika“,
▼ 19. septembar 1967.

„Džuboks“, avgust 1977.
▼

vrsti naivnog snobizma, potrošnja koka-kole u Evropi neprestano raste“. No, ovo nikako nije sprečilo Jugoslovene da uživaju u flašici hladne koka-kole kada je ona konačno stigla i na njihovo tržište. Deset godina kasnije, 1977. u „Džuboksu“ objavljen je članak u čast 200. rođendana **koka-kole**, gde je ona predstavljena kao kulturni fenomen i kao „najvažniji proizvod među sporednim proizvodima“.

Neizostavno je pomenuti da se danas na jugoslovenski socijalistički eksperiment gleda i kao na „koka-kola socijalizam“, po terminu koji je u svojoj knjizi upotrebljila prof. dr Radine Vučetić, što nam govori i o simboličnom mestu ovog pića u jugoslovenskom društvu, a i u fenomenu amerikanizacije.

Jonathan Eig, **King. A Life**,
New York: Farrar, Straus and Giroux, 2023.

Džonatan Eijg je biograf. Svoju karijeru započeo je pre dve decenije biografijama legendarnih igrača bejzbola, a 2017. zapažen uspeh je doživela njegova knjiga o životu Muhameda Alija. Njegova najnovija knjiga, i to o ikoni borbe za građanska prava Afroamerikanaca, Martinu Luteru Kingu Mlađem (MLK), naišla je na odličan odziv američke kritike i publike. Eijgovo delo nalazi se među deset najboljih knjiga po izboru „Washington Posta“ i „Tajma“, ali i bivšeg američkog predsednika Baraka Obame.

Uprkos tome što je treći ponedeljak u januaru Dan MLK na federalnom nivou, dugo se čekalo na novu, sveobuhvatnu biografiju ovog sveštenika i aktiviste. Eijgovo delo karakteristično je po tome što je zasnovano i na građi FBI sa koje je nedavno skinuta oznaka tajnosti. Ono je podeljeno u tri dela. U prvom delu knjige, Eijg piše o Kingovoj mладости i evoluciji u afroameričkog lidera na američkom Jugu. Drugi deo opisuje Kingovo delovanje do zatvaranja u Birminghamu (1963). Poslednjih pet godina Kingovog života predmet su trećeg dela knjige.

Autor naglašava da je slika o Kingu i u njegovo vreme i danas neprecizna. On je, po Eijgu, bio mnogo agresivniji i aktivniji nego što se najčešće o njemu čuje i uči. Eijg je u svojoj knjizi želeo da predstavi Kinga kao čoveka sa svim svojim vrlinama i manama, usmerenog protiv negativnih pojava koje i dalje more američko društvo.

Caroline Dodds Pennock, **On Savage Shores. How Indigenous Americans Discovered Europe**, New York: Alfred A. Knopf, 2023.

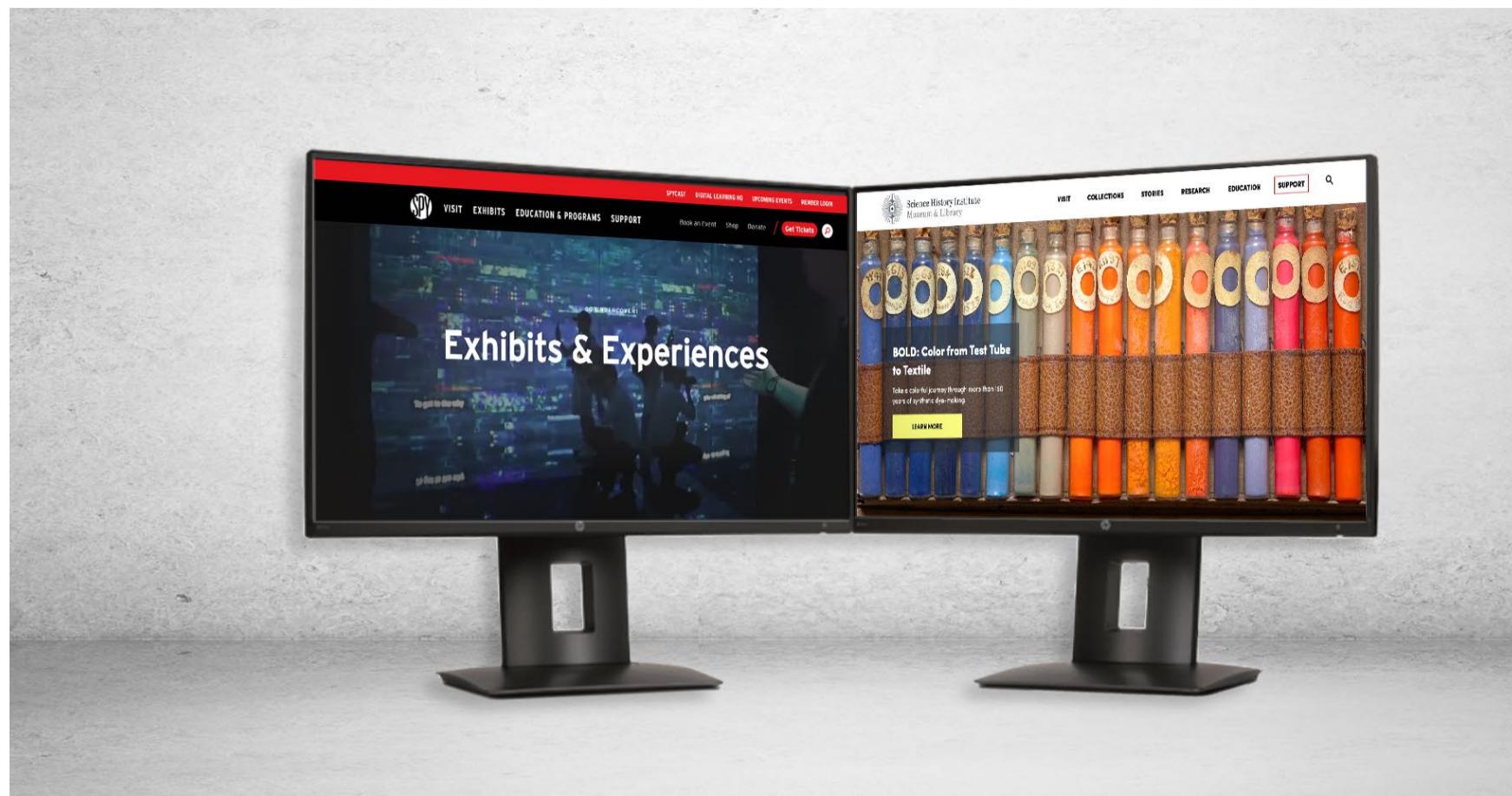
Evropsko „otkriće“ Amerike krajem 15. veka i postepeno istraživanje i osvajanje Novog sveta dobro su dokumentovani i opisani. Kretanje u suprotnom smeru, američkih urođenika ka Evropi, marginalizovana su i neistražena tema. Navedeno stanje menja nova knjiga britanske istoričarke Kerolajn Dods Penok. Ona je oksfordski doktor i trenutno je profesorka na Univerzitetu u Šefildu. Iako isprva fokusirana na astečku istoriju, profilisala se kao ekspertkinja za istoriju američkih urođenika u transatlantskom kontekstu.

Autorka je knjigu podelila na šest tematskih poglavlja. Svako poglavje predstavlja po jedan od načina na koji su američki urođenici iz Severne i Južne Amerike i sa Kariba dospevali na evropsko tlo u 16. i 17. veku. Tako se smenjuju poglavja o odvođenju u ropstvo, prevodenju u hrišćanstvo, trgovini, diplomaciji i drugim vidovima interakcije. Simptomatično je, piše autorka, da je velika većina interakcije urođenika sa Evropom bila nametnuta s evropske strane.

S obzirom da je celovito razumevanje istorije Sjedinjenih Država, naročito one ranije, nemoguće bez poznavanja odnosa evropskih naseljenika i američkih urođenika, ova knjiga predstavlja značajan doprinos shvatanju perspektive „otkrivenih“ naroda. Knjiga Kerolajn Dods Penok je, pored toga, dobar uvod u kulturnu istoriju američkih naroda, među kojima su mnogi iščezli.

Korisni linkovi

Emilija Cvetković

The International Spy Museum

<https://www.spymuseum.org/>

Ukoliko ste zainteresovani za svet špijunaže, tajnih službi, njihovih metoda, pa i moralnih pitanja koja otvara ova delatnost od antičkih vremena do današnjih dana, onda je Međunarodni muzej špijunaže pravo mesto za vas! Ova muzejska institucija osnovana je još početkom 2000-ih godina u Vašingtonu, na inicijativu Miltona Malca, američkog preduzetnika sa velikim iskustvom rada u obaveštajnoj službi. Pored osnivača, čitav upravni odbor institucije čine upravo eksperti u ovoj oblasti – nekadašnji članovi FBI, CIA, pa i KGB-a. Od 2019. godine ovaj privatni muzej premešten je na atraktivniju lokaciju u Vašingtonu i prostor dovoljno veliki da primi preko 10.000 artefakata koliko kolekcija poseduje. Nezaboravno iskustvo koje muzej pruža prikazujući evoluciju metoda špijunaže uslovjenih istorijskim kontekstom, posetioci mogu da osećete i posredstvom virtuelne platforme. Kroz prikaze najinteresantnijih artefakata videćete izvore koji svedoče o involviranosti Džordža Vašingtona, kao i Džozefine Bejker u špijunsku delatnost, zatim automobil Džejmsa Bonda ili pištolj-karmin koji su KGB agenti koristili u hladnoratovskom razdoblju. Istraživače i profesore zasigurno će zaintrigirati pretraživa digitalna platforma za učenje koja sadrži raznovrsne resurse poput primarnih izvora i nastavnih materijala. Platforma sadrži planove lekcija i nastavnih aktivnosti o temama poput Kubanske raketne krize ili terorističkog napada na SAD 11. septembra. Ovaj uzbudljiv svet šifri i višestrukih identiteta nedvosmisleno predstavlja novu perspektivu za podrobnije razumevanje američke i globalne istorije.

The Science History Institute

<https://www.sciencehistory.org/>

Institut istorije nauke u Filadelfiji osnovan je 1982. godine, na temelju saradnje između Američkog hemijskog društva i Univerziteta u Pensilvaniji sa ciljem proučavanja evolucije nauke, očuvanja naučne i tehničke baštine i edukacije o značaju istorije nauke. Ova institucija sadrži muzej, bogati arhiv koji svedoči o istoriji medicinskih nauka, hemije, farmacije i drugih disciplina, kao i istraživački centar. Digitalna kolekcija na vebajtu Instituta sadrži preko 13.000 primarnih izvora u otvorenom pristupu, relevantnih za istoriju američke i svetske nauke, uključujući dokumenta, periodiku, reklame, pisma, fotografije, retke knjige, video zapise i intervjuje. Širok spektar izvora moguće je pretraživati odabirom tema, ključnih reči, hronološkog razdoblja, jezika ili vrste izvora. Kroz materijale dostupne na ovoj platformi, istraživači se mogu upoznati sa nizom raznovrsnih tema poput uloge žena u nauci, od Marije Kiri do američke dobitnice Nobelove nagrade Gretrude Elajon, razvoja sintetičkih materijala i instrumenata za naučna istraživanja, istorije američkih kompanija iz oblasti hemijske industrije, postupcima prečišćavanja vode u prošlosti ili veze Isaka Njutna sa alhemijom. Zahvaljujući nekoliko stotina intervjua sa transkriptima koji su dostupni na ovom vebajtu, posetiocima su na raspolaganju različiti narativi o istoriji nauke 20. i 21. veka. Za nastavnike i profesore koji svoje učenike nameravaju da uključe u svet nauke i podstaknu razumevanje interakcija nauke i društva, naročitu pažnju na vebajtu privući će poseban odeljak sa biografijama naučnika, podkastima, i edukativnim materijalima.

Najave konferencije konkursi

58. Međunarodni kongres Amerikanista

Na Univerzitetu u Novom Sadu u periodu od 30. juna do 4. jula 2025. održaće se 58. Međunarodni kongres Amerikanista, kada će ujedno biti obeležen i 150 rođendan ove organizacije. Slogan 58. Kongresa „Novi izazovi, novi prostori“ („New Challenges, New Spaces“) treba da reflektuje realnu sliku savremenog sveta i da podstakne razmišljanja o razvoju održivilih teorijskih i praktičnih predloga za suočavanje sa uznemirujućim izazovima koji prodiru u sve delove društva.

Za ovu priliku se очekuje dolazak između 1500 i 3000 istraživača iz celog sveta koji se bave Severnom, Srednjom i Južnom Amerikom. Kako se ovaj kongres održava na Balkanu, od posebnog značaja biće teme koje se odnose na veze između regionala i Amerike.

Vest o događaju možete pogledati na linku: <https://rb.gy/ntk10t>, a detalje u vezi sa 58. Kongresom možete pronaći u nastavku: <https://ica2025.uns.ac.rs/ica2025-eng/>.

150 YEARS OF THE INTERNATIONAL CONGRESS OF AMERICANISTS

NEW CHALLENGES, NEW SPACES

University of Novi Sad - Serbia
June 30 - July 4, 2025

Izbori 2024.

Prvog utorka posle prvog ponedeljka u novembru, dakle 5. novembra 2024, održavaju se predsednički izbori u Sjedinjenim Američkim Državama. Kao i tokom 2020. i ove godine Centar za američke studije pratiće politička dešavanja u Americi i u narednim brojevima Newslettera isticati najvažnija dešavanja i vesti iz predsedničke trke.

Nakon napada na Kapitol 6. januara 2021. pokrenute su tužbe protiv Donald Trampa pred sudovima u SAD, na osnovu ustavne odredbe o „oružanoj pobuni“, kako bi se sprečila njegova dalja kandidatura na unutarstranačkim izborima. Republikanske stranke. U decembru 2023. u Koloradu i Mejnu donete su odluke koje, za sada, onemogućavaju Trampu da se kandiduje na stranačkim izborima u te dve države. Međutim, čak i kada bi ove odluke ostale na snazi, to ne znači da je za Trampa predsednička trka potpuno izgubljena, jer on bi mogao da pobedi na unutarstranačkim izborima u martu i bez dve pomenute države.

Sezona predsedničkih izbora u SAD počela je zvanično 15. januara kokusima Republikanske stranke u Ajovi, na kojima je Donald Tramp odneo ubedljivu pobedu. Ron Desantis, Trampov suparnik u borbi za predsedničku kandidaturu ispred Republikanske stranke, 21. januara povukao se iz predsedničke trke. Ovaj čin ostavlja Niki Hejli kao jedinu moguću oponentkinju Trampu. Ipak, mnogi već prognoziraju ponovljenu trku za mesto u Beloj kući između Džozefa Bajdena i Donalda Trampa. S nervozom i nestrpljenjem iščekujemo dalje vesti...

Gerald R. Ford Presidential Foundation Research Travel Grants Program

Precednička biblioteka i muzej Džerald R. Ford dodeljuje stipendiju za istraživanje u Fordovoj biblioteci u En Arboru, gde istraživači mogu pronaći dokumenta koja su u vezi sa američkom unutrašnjom i spoljnom politikom šezdesetih i sedamdesetih godina 20. veka. Stipendija pokriva troškove puta i stanovanja prilikom istraživanja. Detalje možete pogledati na priloženom linku: <https://bit.ly/GRFordPLMgrant>

Fulbright Graduate Study Program Competition 2025-2026

Otvoren je konkurs za Fulbrajt program za studente koji su diplomirali, a žele da nastave svoje obrazovanje na godinu ili više dana na američkim univerzitetima akademске 2025/6. godine. Rok za prijavu je 24. maj 2024. godine. Detalje možete pogledati na priloženom linku: <https://bit.ly/gsp2526>

Gerald R. Ford
Presidential Library & Museum

FULBRIGHT GRADUATE STUDY PROGRAM COMPETITION
2025-2026